

Η
ΖΥΓΑΡΙΑ
ΤΟΥ

ΕΛΣΙΝΚΙ

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ
ΚΑΙ ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ

4 μήνες διαπραγματεύσεων

ANNY ΠΟΔΗΜΑΤΑ

Αποτέλεσμα της εξαιρετικά επίπονης διαπραγμάτευσης των τελευταίων 48 ωρών με βασικό πρωταγωνιστή τον ίδιο τον πρωθυπουργό κ. Κ. Σημίτη αλλά και μιας συστηματικής προσπάθειας που ξεκίνησε πριν από τέσσερις περίπου μήνες όταν ο υπουργός Εξωτερικών κ. Γ. Παπανδρέου, μιλώντας στο άτυπο Συμβούλιο Υπουργών Εξωτερικών, που συνεδρίασε στις 4 Σεπτεμβρίου, στη Σααριζέλκα, έδωσε το περίγραμμα της ελληνικής προσέγγισης στο θέμα της τουρκικής υποψηφιότητας είναι οι χθεσινές αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Ελσίνκι. Πέραν του Πρωθυπουργού και του υπουργού Εξωτερικών, τα πρόσωπα που είχαν έναν ρόλο-κλειδί στην πορεία της διαπραγμάτευσης και κυρίως στο drafting ήταν ο σύμβουλος του Πρωθυπουργού σε θέματα στρατηγικής κ. Νίκος Θέμελης, ο πρέσβης κ. Αριστείδης Αγαθοκλής, ενώ καθοριστική υπήρξε επίσης η συμβολή του επικεφαλής της Μόνιμης Ελληνικής Αντιπροσωπείας στις Βρυξέλλες, πρέσβη κ. Λουκά Τσίλα, του διευθυντή του Διπλωματικού Γραφείου του Πρωθυπουργού, πρέσβη κ. Θ. Σωτηρόπουλου, των συμβούλων του κ. Παπανδρέου κκ. Ν. Κοτζιά και Δ. Δρούτσα, του συμβούλου του κ. Ροκόφυλλου, κ. Π. Ιωακειμίδα και βεβαίως πολλών άλλων υπηρεσιακών παραγόντων.

(Εικόνα μεγέθους : 24042 bytes)

Όταν ξεκινούσε η διαπραγμάτευση, ο ελληνοτουρκικός διάλογος σε θέματα «χαμηλής πολιτικής» είχε δώσει τις πρώτες του ενθαρρυντικές ενδείξεις, οι οποίες ενισχύθηκαν μετά τον καταστρεπτικό σεισμό της Τουρκίας, με την ατμόσφαιρα αλληλεγγύης που δημιουργήθηκε μεταξύ των δύο λαών.

Το πρώτο θέμα με το οποίο συνέδεσε η ελληνική πλευρά τη στάση της στο θέμα της υποψηφιότητας της Τουρκίας ήταν το Κυπριακό. Ο αείμνηστος Γιάννος Κρανιδιώτης είχε εισηγηθεί στον Πρωθυπουργό και στον υπουργό Εξωτερικών την πρόταση αποσύνδεσης του πολιτικού προβλήματος από την ένταξη της νήσου στην ΕΕ, την οποία

και παρουσίασε, για πρώτη φορά, στους Βρετανούς στην επίσκεψη που είχε πραγματοποιήσει στις 30 Αυγούστου στο Λονδίνο.

Η πρόταση αυτή βρέθηκε στο επίκεντρο της σύσκεψης που έγινε λίγες ημέρες αργότερα στις 14 Σεπτεμβρίου υπό τους κκ. Σημίτη και **Κληρίδη**, με αντικείμενο την κατάσταση στο Κυπριακό αλλά και τις διαπραγματευτικές θέσεις της Ελλάδας εν όψει της συνόδου κορυφής του Ελσίνκι.

Δεκαπέντε ημέρες αργότερα, στις 2 Οκτωβρίου, καταφθάνει στην Αθήνα ο προεδρεύων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, φινλανδός πρωθυπουργός κ. **Πάαβο Λίπονεν**, στο πλαίσιο του «γύρου των πρωτευσών» που πραγματοποιούσε εν όψει του έκτακτου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Τάμπερε.

Με δεδομένο ότι στο γεύμα τους οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων των «15» επρόκειτο να συζητήσουν για την Τουρκία, ο κ. Σημίτης εκθέτει λεπτομερώς τις απόψεις της ελληνικής πλευράς στον κ. Λίπονεν, ο οποίος αναχωρεί από την Αθήνα έχοντας ανά χείρας το πρώτο γραπτό σημείωμα, με κωδικοποιημένες τις ελληνικές θέσεις σε πέντε βασικά σημεία.

Στις 4 Οκτωβρίου επισκέπτεται την Αθήνα ο γερμανός καγκελάριος κ. **Γκέρχαρντ Σρέντερ**, ο οποίος παράλληλα με τα «εύσημα» για την πορεία της ελληνικής οικονομίας και την ένταξη της χώρας στην ΟΝΕ, καθιστά σαφείς τις γερμανικές προθέσεις για την υποψηφιότητα της Τουρκίας και ενημερώνεται για τις απόψεις που διατηρεί επί του θέματος η ελληνική κυβέρνηση.

Στις 6 Οκτωβρίου το πλαίσιο των ελληνικών θέσεων συγκεκριμενοποιείται περαιτέρω, στη διάρκεια σύσκεψης του Πρωθυπουργού με τα μέλη της πολιτικής ηγεσίας του υπουργείου Εξωτερικών κκ. Γ. Παπανδρέου και Χρ. Ροκόφυλλο, τον σύμβουλο του Πρωθυπουργού σε θέματα στρατηγικής κ. Νίκο Θέμελη και τον διευθυντή του Διπλωματικού Γραφείου του, πρέσβη κ. Θ. Σωτηρόπουλο. Η προγραμματισμένη για το απόγευμα της ίδιας ημέρας συνάντηση του κ. Θέμελη με τον πρεσβευτή της Βρετανίας στην Αθήνα κ. **Ντέιβιντ Μάντεν** είχε αποτέλεσμα την άμεση ενημέρωση του Λονδίνου για την απόφαση του κ. Σημίτη να μη συναινέσει στην τουρκική υποψηφιότητα αν δεν ικανοποιούνταν, στα τρία κεντρικά ζητήματα της διαπραγμάτευσης, οι θέσεις της Αθήνας.

Στις 15 Οκτωβρίου συνέρχεται το έκτακτο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε. Το συμπέρασμα που αποκομίζει ο Πρωθυπουργός από τις συζητήσεις που έγιναν στη διάρκεια του δείπνου γύρω από την Τουρκία και γενικότερα τη διεύρυνση είναι ότι *«υπάρχει κατανόηση γύρω από τις θέσεις της Αθήνας αλλά και αποφασιστικότητα των μεγάλων ευρωπαϊκών χωρών να δώσουν, πάση θυσία, το καθεστώς της υποψηφιότητας στην Τουρκία».*

Σταθμός στην πορεία της διαπραγμάτευσης θεωρείται το ταξίδι που πραγματοποίησε δύο ημέρες αργότερα στο Λονδίνο ο υπουργός Εξωτερικών και η συνάντησή του με τον

βρετανό ομολόγό του, μετά το τέλος της οποίας ο κ. **Ρόμπιν Κουκ** ανακοινώνει για πρώτη φορά τη βρετανική φόρμουλα για την Κύπρο.

Ο κ. Παπανδρέου επιστρέφει στην Αθήνα και στις 22 του μηνός εισηγείται, μαζί με τον Πρωθυπουργό, στα μέλη της Κυβερνητικής Επιτροπής τις θέσεις της Ελλάδας εν όψει του Ελσίνκι. Αμέσως μετά ο υπουργός Εξωτερικών, όπως και ο αναπληρωτής υπουργός κ. Χρ. Ροκόφυλλος, συνεχίζουν την περιοδεία τους στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες, προετοιμάζοντας έτσι και τις συναντήσεις του κ. Σημίτη με τους ομολόγους του, στο περιθώριο της Σοσιαλιστικής Διεθνούς, στις 7, 8 και 9 Νοεμβρίου στο Παρίσι. Η καθοριστικότερη εξ αυτών ήταν αναμφισβήτητα η συνάντηση του Πρωθυπουργού με τον γάλλο πρόεδρο κ. **Ζακ Σιράκ**, καθώς σηματοδοτεί την αισθητή μετακίνηση της Γαλλίας από τις θέσεις που υποστήριζε ως τότε. Συνεργάτης του κ. Σημίτη που συμμετείχε στη συνάντηση σημειώνει ότι ο κ. Σιράκ «*αναφέρεται στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης για τη διευθέτηση των διαφορών και στην ανάγκη συνεκτίμησης των ευαισθησιών της Ελλάδας*». Η Σύνοδος Κορυφής του ΟΑΣΕ στην Κωνσταντινούπολη δίνει στον κ. Σημίτη την ευκαιρία να ολοκληρώσει τον κύκλο των επαφών του με τους ευρωπαίους ομολόγους του, με τον Γενικό Γραμματέα του ΝΑΤΟ κ. **Ρόμπερτσον**, τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ κ. **Κόφι Αναν** και τον αρμόδιο για την Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ) της Ένωσης κ. **Χαβιέρ Σολάνα**. (Όπως ο ίδιος ο κ. Σημίτης εξομολογήθηκε σε συνεργάτη του χθες το βράδυ, ο κ. Σολάνα έπαιξε τον πλέον καθοριστικό ρόλο στην επιτυχή έκβαση της εντατικής διαπραγμάτευσης που διεξήχθη το τελευταίο 48ωρο στο Ελσίνκι, παρά το γεγονός ότι η Ελλάδα υπήρξε η μόνη χώρα που δεν είχε συναινέσει στην εκλογή του ως αρμοδίου για θέματα ΚΕΠΠΑ.)

Η ιδιαίτερη συνάντηση του Πρωθυπουργού με τον τούρκο ομολόγό του κ. **Μπ. Ετζεβίτ**, στις 18 Νοεμβρίου, είχε επίσης τη σημασία της για την πορεία της διαπραγμάτευσης: ο Πρωθυπουργός όπως και ο υπουργός Εξωτερικών, σε όλες τις συναντήσεις του με τον κ. Τζεμ είχε την ευκαιρία να εξηγήσει ο ίδιος στον κ. Ετζεβίτ τις ελληνικές θέσεις, τονίζοντάς του ότι η Αθήνα υποστηρίζει την αναγνώριση της τουρκικής υποψηφιότητας αλλά «*πιστεύουμε ότι αυτή πρέπει να γίνει με έναν τρόπο που να διασφαλίζει ότι το αύριο δεν θα μας επιφυλάξει προβλήματα και δυσάρεστες εκπλήξεις, όπως το χθες*». Προκειμένου δε ο κ. Σημίτης να πείσει τον κ. Ετζεβίτ, δεν δίστασε να του μεταφέρει στα αγγλικά «*μια παροιμία που λέμε στην Ελλάδα, ότι οι καλοί λογαριασμοί κάνουν τους καλούς φίλους*», την οποία ο τούρκος πρωθυπουργός δεν σχολίασε με λόγια αλλά με ένα αινιγματικό χαμόγελο...

Ο επόμενος «σταθμός» μετά την Κωνσταντινούπολη ήταν αναμφισβήτητα οι συνομιλίες με τον αμερικανό πρόεδρο κ. **Μπιλ Κλίντον**, ο οποίος επισκέπτεται την Αθήνα. Ο κ. Κλίντον δεν κρύβει την υποστήριξη της χώρας του στην υποψηφιότητα της Τουρκίας αλλά παράλληλα καθιστά σαφές ότι «*προκρίνει*» τη Χάγη για την επίλυση των ελληνοτουρκικών διαφορών και ότι επίσης οι ΗΠΑ υποστηρίζουν την κυπριακή ενταξιακή πορεία. Η Αθήνα είχε εξάλλου την ευκαιρία να επιβεβαιώσει την ειλικρίνεια των αμερικανικών προθέσεων όταν, πριν από δέκα περίπου ημέρες, ο υπουργός Εξωτερικών επικοινωνήσει τηλεφωνικώς με την κυρία **Ολμπραϊτ**, ζητώντας της «*ενεργό συμβολή*» των ΗΠΑ στην προώθηση των ελληνικών θέσεων για την απρόσκοπτη ενταξιακή πορεία της Κύπρου.

Στις 2 Δεκεμβρίου ο φινλανδός πρωθυπουργός κ. Πάαβο Λίπονεν επισκέπτεται την Αθήνα, τελευταίο σταθμό της περιοδείας του στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες. Ακούει τις απόψεις του κ. Σημίτη, προς τον οποίο, όπως αναφέρει συνεργάτης του Πρωθυπουργού, «παρουσιάζει μια εικόνα για την πορεία της διαπραγμάτευσης, με βάση και τις απόψεις των μεγάλων ευρωπαϊκών πρωτευουσών, από γκρίζα ως ζοφερή».

Ο κ. Λίπονεν αναχωρεί το βράδυ της ίδιας ημέρας για το Ελσίνκι, έχοντας ανά χείρας «γραπτές οδηγίες» γύρω από τις συγκεκριμένες ελληνικές επιδιώξεις. Με βάση τις «οδηγίες» αυτές συνέταξε και το πρώτο ολοκληρωμένο σχέδιο που παρουσίασε στον Πρωθυπουργό το μεσημέρι της περασμένης Πέμπτης και το οποίο απερρίφθη εν συνόλω από τον κ. Σημίτη ως «απαράδεκτο».

Το τελευταίο κρίσιμο 48ωρο...

Στις 2.30 το μεσημέρι της περασμένης Πέμπτης ο πρωθυπουργός κ. **Κώστας Σημίτης**, συνοδευόμενος από τον υπουργό Εξωτερικών κ. **Γ. Παπανδρέου**, τον αναπληρωτή υπουργό Εξωτερικών κ. **Χρ. Ροκόφυλλο**, τον σύμβουλο του Πρωθυπουργού σε θέματα στρατηγικής κ. **Νίκο Θέμελη** και τους πρέσβεις κκ. **Λουκά Τσίλα**, **Αριστεΐδη Αγαθοκλή** και **Θεοδ. Σωτηρόπουλο**, εισέρχεται στο γραφείο του φινλανδού πρωθυπουργού στο Ελσίνκι. Εκεί πέραν του κ. **Πάαβο Λίπονεν** βρίσκονται ο αρμόδιος για θέματα ΚΕΠΠΑ της Ένωσης κ. **Χαβιέρ Σολάνα**, ο εκπρόσωπος της προεδρίας για τον συντονισμό των θέσεων κ. **Γιάκο Μπλούμπερι** και ο διευθυντής του γραφείου του φινλανδού πρωθυπουργού κ. **Γιάρι Λουότο**.

Στη διάρκεια της συνάντησης αυτής η προεδρία εγχειρίζει στην ελληνική πλευρά ένα πρώτο ολοκληρωμένο σχέδιο διατυπώσεων, το οποίο απέχει θεαματικά από τις ελληνικές θέσεις και στα τρία ζητήματα της διαπραγμάτευσης γύρω από την τουρκική υποψηφιότητα: περιέχει απλώς ορισμένες γενικές και αόριστες αναφορές στο «διεθνές δίκαιο», στο «Κυπριακό» και στον «οδικό χάρτη» της Τουρκίας. Ο κ. Σημίτης απορρίπτει το κείμενο ασυζητητί και επαναλαμβάνει στον κ. Λίπονεν για άλλη μία φορά τις ελληνικές απόψεις. Γύρω στις 4 το απόγευμα η συζήτηση διακόπτεται λόγω ανειλημμένων υποχρεώσεων του φινλανδού πρωθυπουργού, για να συνεχιστεί δύο ώρες αργότερα στον χώρο συνεδρίασης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Ο κ. Σημίτης συμμετέχει για λίγο στη συζήτηση, η οποία είχε την ίδια σύνθεση πλην του κ. Λίπονεν και ακολούθως αναχωρεί για τη συνάντηση των σοσιαλιστών ηγετών, αφήνοντας τους υπολοίπους να συνεχίσουν. Όταν επιστρέφει και ζητεί να ενημερωθεί για το τι είχε εν τω μεταξύ διαμειφθεί, παίρνει την απάντηση ότι «τίποτε δεν προχωράει, καθώς ο κ. Μπλούμπερι (ο οποίος μιλούσε μεταφέροντας και τις απόψεις των τριών μεγάλων ευρωπαϊκών πρωτευουσών) είναι αμετακίνητος». Οι διαπραγματεύσεις διακόπτονται αργά το βράδυ της Πέμπτης, οπότε αρχίζει μακρά σύσκεψη της ελληνικής αντιπροσωπείας υπό τον υπουργό Εξωτερικών, στη διάρκεια της οποίας έγινε μια επισκόπηση των συζητήσεων που είχαν προηγηθεί. Το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε η σύσκεψη ήταν απογοητευτικό: το μόνο θέμα που είχε προχωρήσει ήταν ο «οδικός χάρτης» της Τουρκίας, ενώ οι ελληνικές θέσεις τόσο περί Χάγης όσο και για την αποσύνδεση της ενταξιακής πορείας της Κύπρου από την επίλυση του πολιτικού προβλήματος απορρίπτονταν ασυζητητί. Γύρω στις 12.30 μετά τα μεσάνυχτα

αποφασίζεται να ζητηθεί από τον κ. Μπλούμπερι να μεταβεί στις 8.00 το πρωί της επομένης στο ξενοδοχείο «Καμπ» όπου είχε καταλύσει η ελληνική αντιπροσωπεία για να συνεχιστεί η συζήτηση. Η ελληνική διαπραγματευτική ομάδα, αποτελούμενη από τον υπουργό Εξωτερικών, τον κ. Νίκο Θέμελη και τον πρέσβη κ. Α. Αγαθοκλή, εγχειρίζει νέο κείμενο στον κ. Μπλούμπερι, ο οποίος σημειώνει ότι στα βασικά του σημεία χρονοδιάγραμμα αποδοχής της δικαιοδοσίας της Χάγης από τις υποψήφιες χώρες και αποσύνδεση των δύο πτυχών του Κυπριακού δεν πρόκειται να γίνει δεκτό από τις μεγάλες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες. Τη θέση αυτή επανέλαβε λίγη ώρα αργότερα, όταν οι συζητήσεις επαναλήφθηκαν στον χώρο συνεδρίασης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, οι εργασίες του οποίου επρόκειτο να αρχίσουν σε λίγα λεπτά με πρώτο θέμα τη διεύρυνση. Ο Πρωθυπουργός εισήλθε στην αίθουσα συνεδρίασης των «15» και σημείωσε προς τους ομολόγους του ότι «υπό τις συνθήκες αυτές βρισκόμαστε ενώπιον αδιεξόδου» και αμέσως η συζήτηση διεκόπη, προκειμένου να καταβληθεί μια τελευταία προσπάθεια σύνθεσης ενός κοινά αποδεκτού κειμένου.

Λίγο αργότερα οι εργασίες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου επαναλαμβάνονται και ο κ. Σημίτης εισέρχεται στην αίθουσα έχοντας ανά χείρας ένα ακόμη σχέδιο, το οποίο η προεδρία χαρακτήριζε, με τρόπο που δεν σήκωνε αντιρρήσεις, «οριστικό».

Από το κείμενο αυτό απουσίαζε η φράση της παραγράφου 4 των Συμπερασμάτων που αναφέρει ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα επανεξετάσει την κατάσταση... «προκειμένου να προωθήσει τη διευθέτηση (της όποιας εκκρεμούσας διαφοράς) ενώπιον του Διεθνούς Δικαστηρίου» το αργότερο ως το τέλος του 2004, ενώ στην παράγραφο για το Κυπριακό σημείωνε ότι «η απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την ένταξη (της Κύπρου) θα ληφθεί άνευ προϋποθέσεων», χωρίς να παραπέμπει ευθέως στην αρχή της φράσης, που αναφέρεται στο ενδεχόμενο ολοκλήρωσης των ενταξιακών διαπραγματεύσεων χωρίς να έχει διευθετηθεί το Κυπριακό. Ο Πρωθυπουργός εξήλθε λίγο αργότερα από την αίθουσα συνεδρίασης μαζί με τον υπουργό Εξωτερικών κ. Γ. Παπανδρέου και ανακοίνωσε στα υπόλοιπα μέλη της αντιπροσωπείας ότι επήλθε συμφωνία και ότι οι δύο επίμαχες διατυπώσεις είχαν τελικώς υιοθετηθεί...

ΤΟ ΒΗΜΑ , 12-12-1999

Κωδικός άρθρου: **B12785A081**

